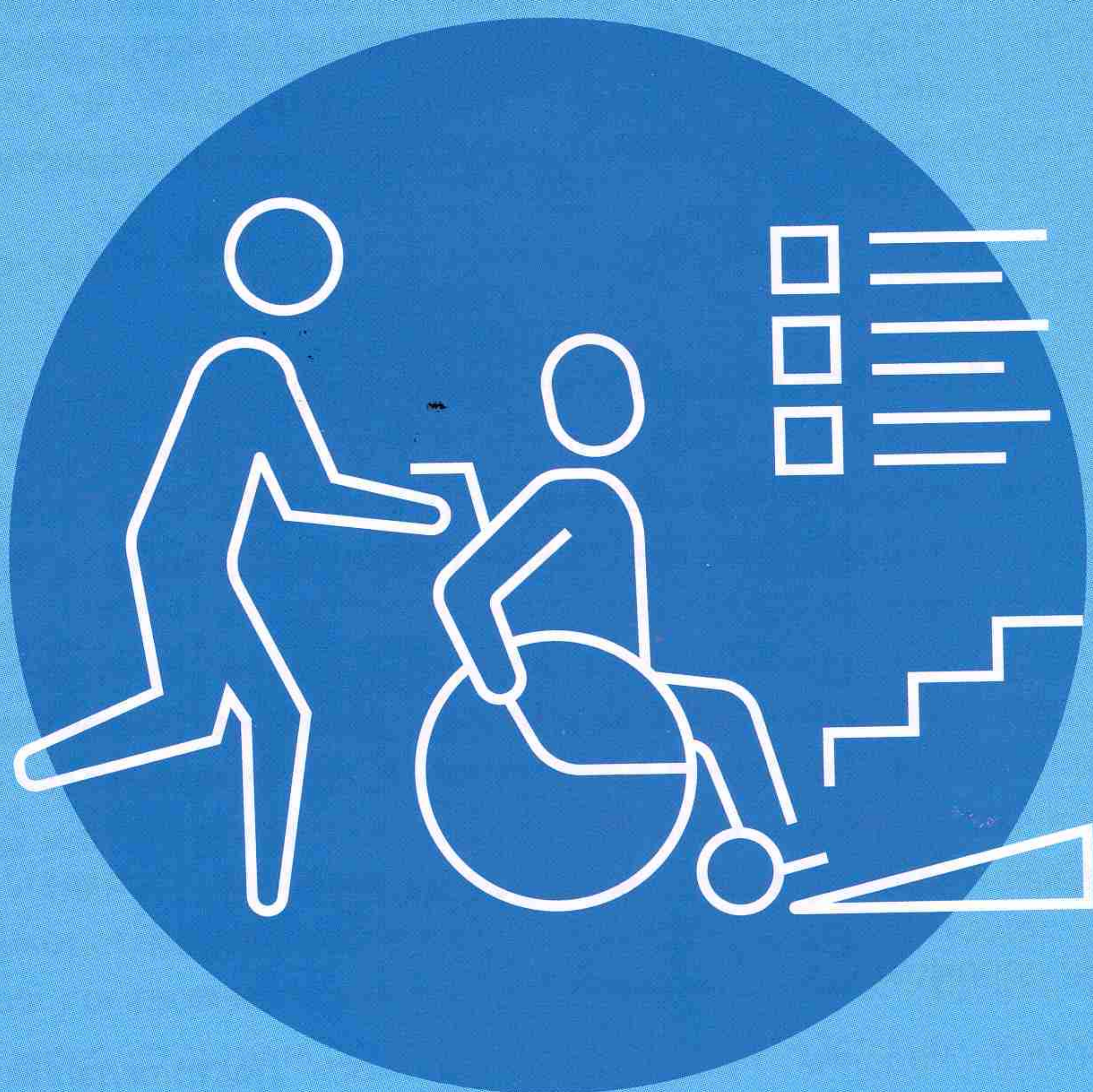

РЕКОМЕНДАЦІЇ З ОРГАНІЗАЦІЇ ЕВАКУАЦІЇ

Головні правила щодо врахування потреб людей з інвалідністю під час евакуації:

- все, що робиться, має бути інклюзивним, тобто однаково доступним для людей без/з інвалідністю;
- якщо неможливо забезпечити інклюзивність, то необхідно вживати заходів щодо досягнення максимальної доступності завдяки розумним пристосуванням;
- під час забезпечення інклюзивності та/або досягнення максимальної доступності за допомогою розумних пристосувань слід консультиватися із представниками громадських об'єднань людей з інвалідністю.

Розглянемо детальніше, як врахувати потреби людей з інвалідністю при плануванні евакуації¹⁹.

Планування заходів з евакуації осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення відображається у плані евакуації населення, де зазначається:

- кількість осіб з інвалідністю та осіб, які їх супроводжують;
- транспортні засоби, які будуть задіяні;
- пункти посадки (висадки) осіб з інвалідністю;
- забезпечення транспортних засобів спеціальним обладнанням для посадки (висадки) та перевезення осіб з інвалідністю;
- залучення спеціального медичного транспорту для перевезення осіб з інвалідністю (за необхідності).

Алгоритм перевірки готовності до евакуації

- Заздалегідь з'ясовано кількість людей, яким може знадобитися допомога.
- Визначені люди, які будуть здійснювати супровід людей з інвалідністю під час евакуації.
- Члени аварійно-рятувальних груп та супроводжуючі пройшли навчання та володіють навичками комунікації з людьми з різними типами порушень, зокрема людьми з порушеннями зору, слуху, опорно-рухового апарату, психосоціальними, інтелектуальними, психічними порушеннями та знають особливості поводження з допоміжними засобами для людей з інвалідністю.
- Наявна система раннього оповіщення: своєчасна інформація про евакуацію транслюється в доступному для людей з інвалідністю форматі.
- Шляхи евакуації є доступними та належним чином сплановані.
- Шелтери/притулки/пункти евакуації/центри колективного перебування, де може бути розміщене евакуйоване населення, є доступними для людей з інвалідністю.

¹⁹ Більше можна дізнатися в статті 33 Кодексу цивільного захисту України щодо проведення евакуації. Доступно на: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text>

ЕТАПИ ЕВАКУАЦІЇ ЛЮДЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ

1. Облік людей з інвалідністю

- кількість осіб з інвалідністю з порушеннями опорно-рухового апарату (окремо визначається кількість тих, хто пересувається самостійно, хто пересувається на кріслі колісному, хто без сторонньої допомоги не може встати, йти);
- кількість осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення, які потребують під час евакуації допомоги сторонніх осіб та медичного забезпечення.

Інформація про людей з інвалідністю має містити розподіл за віком та статтю.

Рекомендовано також дізнатися, скільки осіб із зазначених груп *не мають родичів* або *родичі ними не опікуються*. Це допоможе в організації подальшого супроводу на наступних етапах плану.

Джерелом отримання інформації про кількість людей з інвалідністю можуть стати місцеві органи охорони здоров'я, соціального захисту, виборчі комісії, громадські організації, волонтерські ініціативи тощо.

Списки громадян, які потребують евакуації, складають у трьох примірниках, один з яких залишається в особи, яка здійснює управління об'єктом господарювання, будинком, другий — після уточнення списків надсилають на збірний пункт евакуації (у разі одержання рішення про проведення евакуації), третій — на приймальний пункт евакуації.

2. Супровід людей з інвалідністю під час евакуації

Під час формування списків на евакуацію слід вказувати, чи є потреба в супроводі кожної людини з інвалідністю та якого саме супроводу він/вона потребує.

У плані евакуації надають інформацію про:

- кількість людей, які здійснюватимуть супровід;
- медичний персонал, необхідний для супроводу осіб з інвалідністю.

Супроводжуючими особами можуть бути члени сім'ї, опікуни чи особи, які їх замінюють, керівники закладів, які опікуються людьми з інвалідністю, медичний персонал, працівники сфери транспорту, неурядові організації, волонтери тощо.

3. Навчання аварійно-рятувальних груп

Представники аварійно-рятувальних груп мають пройти навчання, щоб знати, як правильно працювати та комунікувати з людьми з інвалідністю під час евакуації, проявляючи повагу та належне ставлення. Люди, залучені до організації та безпосередньо до процесу евакуації, зокрема супроводжуючі особи, мають чітко розуміти необхідність того, що люди з інвалідністю мають взяти із собою допоміжні засоби та свої ліки.

4. Інформування людей з інвалідністю щодо евакуації

Своєчасну інформацію про евакуацію слід транслювати в доступному для людей з інвалідністю форматі.

Інформування людей з інвалідністю про небезпеку та можливості евакуації варто здійснювати через такі **канали комунікації**:

- Телебачення.
- Радіо.
- Інтернет: наприклад, системи швидкого сповіщення про повітряну тривогу Google.
- Через мобільний телефонний зв'язок (наприклад через мобільні застосунки «Тривога», Київ-цифровий або SMS-повідомлення).
- Система оповіщення ДСНС (вулична тривога).
- Оголошення в громадському транспорті.
- Соціальні мережі.
- Групи у Viber, Telegram, WhatsApp та інших месенджерах.
- Керівниками установ та організацій, які надають послуги, на яких працюють або де проживають люди з інвалідністю.

Практичні рекомендації, щоб зробити інформацію доступною для всіх

- Проконсультуйтеся з людьми з інвалідністю або організаціями, які їх представляють, щодо способів зв'язку, яким вони віддають перевагу.
- Протестуйте доступність інформації серед жінок, чоловіків та дітей з інвалідністю, щоб зрозуміти бар'єри для отримання, обробки та розуміння інформації, які можуть виникати у людей з порушеннями зору та слуху, людей з когнітивними чи інтелектуальними порушеннями, інших маломобільних людей тощо. Хоча більшість мешканців України вміє читати й писати, слід пам'ятати, що є люди, які не вміють цього робити. Тож потрібно з'ясувати, які потреби в інформуванні є у людей з інвалідністю на рівні конкретної громади.
- Створюйте одні й ті ж самі інформаційні матеріали/повідомлення, але в різних форматах з використанням різних технологій, як-от SMS, радіо, телебачення, а також у вигляді пам'яток чи брошур, рекламних банерів. Транслюйте це повідомлення різними каналами, зокрема під час зустрічей з тими, хто надає послуг для людей з інвалідністю під час їхньої щоденної роботи з клієнтами тощо.
- Викладайте інформацію в чутливий спосіб, використовуйте ґендерно чутливу мову та/або зображення. Дуже часто про жінок та дівчат з інвалідністю забувають, вони не представлені та не залучені.

5. Шляхи евакуації людей з інвалідністю

Шляхи евакуації мають бути доступними та належним чином сплановані.

У плані зазначають:

- *маршрути руху до збірних пунктів евакуації;*

Рішення про визначення таких маршрутів слід ухвалювати після з'ясування, що вони є інклюзивними або максимально архітектурно доступними. До розробки маршрутів потрібно залучати громадські організації людей з інвалідністю.

Рекомендовано спитати людину з інвалідністю, яким маршрутом їй зручніше користуватися, якщо є вибір різних маршрутів евакуації.

- *порядок прибуття осіб з інвалідністю, які не можуть самостійно пересуватися, до збірних пунктів евакуації або проведення їх евакуації з місця постійного проживання;*

Збірні пункти евакуації призначені для збору і реєстрації евакуйованого населення та організації його вивезення (виведення) у безпечні райони.

Представники аварійно-рятувальних груп на збірних пунктах евакуації уточнюють чисельність евакуйованого населення, порядок його відправлення, організовують їх збір та облік, здійснюють посадку населення на транспортні засоби, формують піші й транспортні колони, інформують комісії з питань евакуації про відправлення населення, організовують надання медичної допомоги евакуйованому населенню та охорону громадського порядку.

Потрібно забезпечувати архітектурну доступність збірних і проміжних пунктів евакуації для людей з інвалідністю, наскільки це можливо. На залізничних вокзалах та автобусних станціях слід розміщувати позначки для людей із порушеннями слуху, щоб зрозуміти, де можна отримати допомогу в разі потреби.

Приймальні пункти евакуації розгортають для приймання, обліку евакуйованих людей та відправлення їх до місць постійного (тимчасового) розміщення у безпечних районах.

Під час планування заходів з евакуації маршрути руху, місця привалів та їх тривалість, розташування та оснащення медичних пунктів, пунктів обігріву, харчування, забезпечення водою по всьому маршруту руху мають максимально **враховувати потреби осіб з інвалідністю**.

У відкритому доступі, зокрема на сайті місцевих органів влади, є чимало рекомендацій²⁰ з укладання «тривожної валізи». Що стосується людей з інвалідністю, слід звернути увагу також на особистий набір: він повинен містити речі, що відповідають індивідуальним потребам (до прикладу, ліки, якими користуються щодня).

НИЖЧЕ ПОДАНІ КОРОТКІ ПАМ'ЯТКИ²¹, ЯКІ МОЖНА ЗАПРОПОНУВАТИ ЛЮДЯМ З РІЗНИМИ ВИДАМИ ПОРУШЕНЬ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ДО ЕВАКУАЦІЇ.

Поради щодо підтримки стану здоров'я та ліків

- Запишіть і тримайте в легкодоступному місці ваші прізвище, ім'я, по батькові, адресу проживання та адресу, куди прямуєте, контактну інформацію лікарів, родичів або друзів, яких слід повідомити, якщо ви постраждаєте, та номер медичної декларації.
- Поговоріть зі своїм лікарем або фармацевтом про те, як ви можете створити екстрений запас ліків.
- Дізнайтесь у лікаря або фармацевта, як вам можна замовити рецепт, зокрема електронний, на рецептурні ліки онлайн або в населеному пункті, куди ви

20 Рекомендації з укладання тривожної валізи. Доступно на: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/civilniy-zahist/2022/03.02/Rekom.vmist.tryvozhnoyi.valizy.03.02.pdf>

21 Адаптовано за матеріалами сайту Ready.gov. Доступно на: <https://www.ready.gov/disability>

евакуюватиметесь.

- Візьміть із собою рецепт на рецептурні ліки (якщо він ще дійсний).
- Складіть список ліків, які ви приймаєте щодня та періодично.
- Запишіть інформацію про ваш діагноз, на що у вас алергія, про дозування та частоту прийому ліків, про потребу в медичному забезпеченні.
- Візьміть із собою ліки для лікування ваших захворювань, а також безрецептурні ліки, як-от болезаспокійливі та жарознижувальні, антигістамінні та протидіарейні препарати.
- Якщо ваші ліки необхідно зберігати за спеціального температурного режиму, бажано заздалегідь подбати про наявність переносного холодильника або пакета з хімічним льодом для охолодження ліків.

Поради для нечуючих та людей із порушенням слуху

- Візьміть із собою додаткові батарейки для слухового апарату.
- Подбайте, щоб у вас були ручка та папір (якщо ви не володієте жестовою мовою або вам доведеться спілкуватися з кимось, хто не знає жестової мови).
- Візьміть із собою ліхтар на батарейках для спілкування за допомогою жестової мови або читання з губ, особливо за відсутності електропостачання в темну пору доби.

Поради для незрячих або людей із порушенням зору

- Візьміть із собою додаткові окуляри та збільшувальне скло.
- Подбайте, щоб у вас був розмовний або брайлівський годинник.
- Складіть список ваших речей і зберігайте його в письмовому вигляді та як аудіофайл на портативній флешці.
- Візьміть із собою білу тростину, якщо ви нею користуєтесь у повсякденному житті.

Поради людям з порушенням мовлення і тим, хто їх супроводжує

- Якщо ви використовуєте пристрій допоміжного зв'язку чи інші допоміжні технології для спілкування, то сплануйте, як ви будете евакуюватися із цими пристроями. Запишіть інформацію про моделі пристроїв, яким ви користуєтесь, і де ви їх взяли (придбали на такому сайті, купили в такому магазині тощо).
- Сплануйте, як ви будете спілкуватися з іншими особами, якщо ваші пристрої перестануть працювати чи втратять інформативність, зокрема підготуйте ламіновані картки з фразами та/або піктограмами.
- Подбайте, щоб у вас були ручка та папір (якщо вам доведеться спілкуватися з кимось без пристроїв допоміжного зв'язку).

Поради людям з інтелектуальними порушеннями і тим, хто їх супроводжує

- Тримайте портативні електронні пристрої зарядженими та завчасно завантажте на них потрібні відео, зокрема із заняттями.
- Придбайте запасні зарядні пристрої для електронних пристроїв і тримайте їх зарядженими.
- Візьміть із собою простирадла та шпагат або невеликий намет (щоб у разі потреби

забезпечити миттєву конфіденційність).

- Візьміть із собою пару навушників із шумопоглинанням, щоб зменшити звукові подразники.

Поради для людей, які мають порушення опорно-рухового апарату

- Якщо ви користуєтеся кріслом колісним, то візьміть із собою насос і запасні камери, латки та клей для заклеювання таких камер у разі їх проколу, а також додаткові рукавички.
- Покажіть іншим, як збирати, розбирати та керувати вашим кріслом колісним.
- Придбайте додатковий акумулятор для медичних або допоміжних пристроїв, що працюють від акумулятора. Якщо ви не можете придбати додаткову батарею, дізнайтеся, які агентства, організації можуть допомогти вам придбати її. Завжди тримайте додаткові батареї зарядженими.
- За можливості — завчасно полагодьте допоміжні засоби, якщо у цьому є потреба: милиці, тростину або ходунки тощо.
- Якщо ви використовуєте подушку для сидіння, подумайте про те, щоб мати додаткову подушку.
- Завчасно домовтеся із сусідами або іншими людьми, які можуть допомогти вам у разі потреби евакуюватися з будівлі.